

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 " — "
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hir-
detésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:

Főtitár 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:

Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:

VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérzek hirdetések és reklamatok ide intézendők.

Enyhítsuk a nyomort!

A legelső magyar ember a király!

És valódi ember, a szó legnemesebb értelmében.

Nemes szívének jótékonyága nem ismer határt. Nem korlátozzák azt sem geographiai, sem politikai határszéllek. Nem korlátozzák politikai tekintetek, s annak eseményei.

Ő Felsége a király legkegyelmesebb Urunk, a Konstantinápolyba menekült törökök felségállítására tízezer forintot kegyeskedett adományozni.

S valóban Konstantinápolyban székelő főconsulunk, egyetemben más államok ottani képviselőivel, vértfagyaló színekben festik azon nagymérvű nyomort, mely a muszka hadak elől Konstantinápolyba menekülő, s eddig is már mintegy 80000 nyitörököt sújtja.

Nők, aggok, gyermekek, harcz képtelenné vált férfiak ezrei, romba döntött hajlékokból elűzve, bolyongnak az utcákon, s nagyrészek az éhségnek és hidegnek áldozata lett.

Polgártársak! Midőn a háboru istene a török testvérek fegyvereinek kedvezett, mily lelkesüléssel voltunk minyájan eltelve, minden a törökök dicsőségét zengette, s akkor a sebesültek javára szép összegeket gyűjtöttünk.

Valjon nem jövünk e azon gyanu alá, hogy egy remélt győzelem esetére akartuk rokonszenvűket bixtosítani ez által, s most, midőn valóban rea vannak szorulva segélyünkre, elhagyjuk — mert le vannak győzve, s nem remélhetünk tőlük semmi hasznot?

De ez nem igaz!

S épen azért mert nem igaz, ne is hagyjuk ennek látszatát.

Vegyék kezökbe az ügyet ugyan azon derék férfiak, kik már a sebesültek javára oly tetemes összeget gyűjtöttek, s most midőn nagyobb szükség van erélyökre, használják azt fel, szegény nyomorult testvéreink felségállítására, kiknek nemzetségünk hálával is tartozik.

A legelső magyar ember a király!

Kövesse példáját minden magyar ember!

Quodlibet.

Nemzeti jellemek. Midőn Jézus Krisztus a kereszten függött, a mostani Magyarországi népek is megjelentek ott, s szerették volna a szent testet magoknak megszerezni. A magyarok úgy vélekedtek hogy erőszakkal vegyék el. Az oláhok azt tanácsolták, hogy az öröket itassák le, s ha elaludtak lopják el Krisztust. A tótok azt vélték czélszerűnek, hogy vesztessék meg az öröket. A németek azt hozták javaslatba, hogy egy legalázatosabb kéréssel kérjék el. A rác pedig azt mondta: „vásároljuk meg, — hátha tetemes nyereséggel, megint tud adhatunk rajta. E jellemzéseket Beck és Helwald német írók egy most megjelent munkájában olvassuk.

Egy jótékony czélok elősegítésére összehívott gyűlésben gyűjtést kezdeményeztek a nők, a szegények számára. Egy gyűjtő hölgy többek között egy jól ismert fősvényt is megszolgált valamely adományért, mire azt a választ nyerte: „Bizon kérem nekem nincs egy fillérem se.“ „Akkor kérem vegyen egy pár forintot a tányéromból — viszonzá a gyűjtő hölgy — hiszen mi épen a szegények számára gyűjtünk.“

A király kassai látogatása alkalmával a németországi küldöttek mellé, szolgálattételre egy őrmester volt beosztva. A küldöttség feje Bronzard-Schellendorf tábornok hála fejében néhány forintot akart neki adni; mire az őrmester válaszóla: „Bocsánat Excellenciád, de nálunk a katonaságnál, szolgálattétel nem szokás pénz jutalmat elfogadni.“ A tábornok és kíséretének tetszett ez önzetes magaviselet, s mindenként szeretek volna valami emléket adni. Vettek tehát egy szép ajándokot, egy iv papírra minyájan feljegyezték nevüket, s azt az ajándékkal együtt a tábornok következő szavak kíséretében adta át az őrmesternek: „Fogadja tehát hálás elismerésünket — írásban.“

Sajátságos módon megy végbe a törököknél a „Csapisztra.“ A főétkezés náluk nem délben, hanem este van, ennek bevégeztével meg kezdődik a zene, a mi nem épen valami nagyon szép. A zászólaljak a laktanya udvarán sorakoznak. Ekkor a szakasz a káplárnak, a káplár a kapitánynak, a kapitány pedig az ezredesnek mondja el háláját a szultán iránt, ki oly kegyes volt, és nekik yacsorát adott. Erre harsona és dob perges szoll, a legénység háromszor elkiáltja: „Éljen a szultán!“ Ezután mind a hányan vannak tapsolnak tenyerökbe, s széjjel mennek.

A keleti ügyek.

A „Times“ és „D T.“ jelenti, hogy Muszkaor. nemesak Béceset utasítja vissza, mint konferenciázórost, hanem a párisi szerződést is mint kiindulási pontot. A muszkák folytonos előnyomulása folytán Baker pasa Tschataldjába küldetett. — A görög kérdés a konferenciára hozatik. Valószínűleg Savfet pasa megy Drinápolyba a végleges béke megkötésére. Ausztria követeli, hogy Törökország

conferencián részt vegyen. Muszkaország eddig még bele nem egyezett.

A „Standart“ jelenti Kopenhágából, hogy ha kisebb államok, hát akkor Dánia is részt akar venni a konferencián.

A „Morning Post“ a Fekete-tenger elfoglalása mellett az angol flotta által czikkezik.

Az angol parlamentben Gladstone szenvedélyesen kelt ki egy angolosztrák szövetség ellen és azt mondá, hogy Ausztria mindig hátra van, hamis utakon halad és ellenőrizendő.

Károly oláh fejedelem kormánya és a muszka kormány közt alkudozások folynak a titkos oláhmuszka egyezmény stabilitásáról. Oláhország külön kormányzattal bírna, de Muszkaország gyám-sága alá kerülne.

Bismarck egy állítólagos magánnyilatkozata jött forgalomba, mely szerint a német államkancellár kijelentette volna, hogy az új európai konferencia terve nem egyéb, mint a herzegovínai lázadás idejében kezdett diplomáciai kezűrlés folytatása. Ő azonban barátja az „ilyen szorakoztatásnak“ mely a komoly munkát megelőzi, melynek a tavaszra van szüksége.

Az angol hajóhad egy jelzőhajója Galipoliba vitorlázott egy muszkák hadállásait a város körül kikémlelje.

Az angol alsóház 328 szóval 124 ellen megszavazta a kormánynak a hadihitelt. A kiváló vezérek, köztük Harrington, tartozkadtak a szavazástól. Gladstone a hitel ellen szavazott. Az eredményt viharos tetszéssel fogadták.

A felső házban lord Derby, az angol flotta egy részének a Dardanellákba való küldése iránt tett kérdésekre, ugyanazt a feleletet adta, mint Northcote az alsóházban, és megjegyezte, hogy azt nem tudják, hogy mit fognak tenni a többi hatalmak. Még nem írták alá a fegyverszünetet, a kormány jogosan hihette, hogy az angol flottának elküldése a török vizekre helytelen és veszélyes politika lehet mert a törökő bátorításnak vehetik az ellentállásra, az oroszok pedig az angolnép részéről jövő ellenséges tettek és a háboru felé való első lépésnek tekinthetik. Ezek az ellenvetések most elenyésznek, és ő reméli, hogy a ház elégedetten fogadja a közlést hogy a kormány nem szándékozik eltérni régóta kijelentett és változatlanul követett politikájától.

A „Tagblatt“ és a „Presse“ jelenti, állítólag föltétlenül megbízható forrásból, hogy febr. 2-án Drinápolyban a czár és szultán közt egy 3 pontból álló véd és dacszövetség kötött. Ebben a czár garantált vállal Törökország birtokának megvédésére ellenségek ellen s mind két hatalom kötelezve van a kölcsönös védeleure külső ellenségek ellen.

Granville kijelentette az angol felső házban, hogy ámbár a flotta elküldése igen komoly lépés, de ő mégis meg van elégedve a kormány óvatos eljárásával mert e lépésnek lehetőleg európai jelleget kölcsönözött Lord Derby kijelentette végül, hogy az angol flotta bevonulására a kormány nem kért új ferment a portától, mert a legujabban adott engedély még most is érvényes.

A „P C.“ arról értesül, hogy a Dolmabagda palotában előkészületeket

tettek egy Tschataldiba tervezett találkozásra a szultán és Miklos nagyherceg között.

Mintán több hatalom megígérte a görög nemzetiségek védelmét, Sontos tábornok utasított, hogy a conferentia végeig védelmi állásban maradjon. Időközben folytattatnak az előkészületek.

A pápa halála után.

Most, hogy az egész világ figyelmé Róma felé fordul, s a keleti események válságos jellege sem képes a feszült várakozást ébresztő ama kérdést: ki lesz a pápa? — háttérbe szorítani: érdekesnek tartjuk a küszöbön álló pápaválasztás módzatait ismertetni a következőkben. —

Az új pápa választás előzményei a pápa halálát követő harmadnapon kezdődnek a bibornokok congregatióiban, melyek több napon át tartatnak az exequiákkal párhuzamosan. Az első congregatióban felolvastatnak a pápa választást szabályozó bullák, melyek megtartására a bibornokok ünnepélyes esküt tesznek. Erre a camerlengonál lévő pápai halászyűrű és pecsétet a szertásmester által össztöretnek, — mi azt jelenti, hogy e pillanattól fogva sem bullák sem brevék ki nem adatnak. Ezután kiválasztatik két bibornok, az első hogy gyászbeszédet mondjon az elhalt pápára, a másik a választási beszéd megtartására; és más kettő az építendő conclave feletti felügyeletre. A második congregatio a conclavét vezető bibornokok jelentését hallgatja meg. A következő három gyűlésben megválasztatnak a conclave számára szükséges két orvos egy sebész, egy gyógyszerész és két borbély, segédestül. A harmadikban a bibornokok sorshuzás utján felosztják egymásközt a conclave celláit; aztán hat szertásmestert és felügyelőt választanak. A hetedikben minden bibornok conclave tartamára a szabályszerint két szolgán kívül még egyet kívánhat magának. E három közül rendszerint egy pap, kettő világi. E családok egyéb kedvezményeken kívül 10,000 skudit kapnak a pápai kincstárból azon megosztotnak — Visszaélések kikerülése végett a bibornokok rokonai a szolgálatra nem alkalmazhatók. A nyolcadik congregatióban elkészítik a conclavéba zárandó idegenek névsorát. — A két utolsó gyűlés megválasztja azon három bibornokot kiknek dolga a conclave belső anyagi ügyeit ellátni. E congregatiókban a küllálamok követői meg szokták a bibornoki testületet látogatásukkal tisztelni. Az exequiákra kiszabott kilencz nap elmúlva, a tizedikén, tehát a pápa halálát követő 13-ik napon a bibornokok a Pétertemplomba gyűlnek a hol a bibornok-dékan misét mond a pápaválasztás sikeréért. — Erre az e ezéla kijelölt bibornok elmondja választási beszédét s abban inti társait, hogy arra méltó embert válasszanak. A bibornokok ezután ünnepélyes menetben vonulnak a conclavéba.

A conclave IV. Kelemen óta Romában és rendszeren a vatikáni palotában tartatik, melynek tágas helyiségeiben legkönnyebb a szükséges czellákat felállítani. A palota nagy folyosóján annyi kis

kamrát készítenek, ahány bibornok van jelen; és pedig fából. Minden kamra két szobából áll a bibornok és szolgálai számára, egy ebédlőből és egy kis kápolnából. A czellákat csak egy-egy magasan fekvő kis ablak világítja. A conclávenak a pápa halála utáni hatodnapra készen kell lennie. A conclave azon napon, melyen a bibornokok bevonulását tartják, nyitva marad a lakói látogatókat is fogadhatnak. Éjféltkor azonban ünnepelesen bezáratik; és ekkor minden kivézető ablakot és ajtót egynék kivételével befalaznak. Egy egy ajtónak két kulcsát két bibornok őrzi. E szigorú eljárás azonban ma már inkább csak formalitás, mert a bibornokok most már a conclavé alatt is fogadhatnak látogatókat, csak hogy csupán ablakon keresztül beszélhetnek velök.

A conclavé feladata a választás, melyben minden jelenlevő bibornok köteles részt venni. A tulajdonképeni választógyűlések azonban csak a harmadik napon kezdődnek. A választás három módon történhetik: sugallat (quasi per inspirationem) megegyezés (quasi compromissum) vagy czédulával való szavazás által. A harmadik mód képezi a szabályt.

Ez három részből, az elő és utószavazásból s a kettő közt a tulajdonképeni szavazásból áll. Az előszavazásnál beadott szavazóczédulák, melyekre a szavazó úgy saját, mint jelöltjének nevével írja, lepecsételtetnek, úgy hogy a czédulán csak a jelölt neve látható. Erre következik a tulajdonképeni szavazás. Minden bibornok az oltár elé lép, megesküszik, hogy legjobb meggyőződése szerint szavazott és czéduláját egy helyre dobja. A beteg bibornokok szavazó czéduláit czellákból vitetnek el. Erre egy szavazatszedő kiszedi és megszámlálja a czédulákat. Ha számuk nem felel meg a szavazókénak, a szavazás semmis, a czédulák elégettetnek, s új szavazás kezdődik. Ha a dolog rendben van, a szavazatszedők felolvassák a czédulákon álló neveket. Ha a szavazás megadta a szükséges két harmadnyi többséget, az utószavazás csak a szavazatok új megszámlálásából és a czédulák elégetéséből áll. — Ha nem, akkor megindul a korteskedés, s a több szavazatot nyert jelöltek hívei társaikat megnyerni törekcsenek. Ha ez sem használt, az actualis felbeszákittatik, a szavazás másnap újra megkezdődik; és ismételtetik mindaddig, míg eredményre nem vezet.

A bibornokok versengései nemcsak hetekre, hanem gyakran hónapokra, sőt évekre is elhúzzák a conclavét. X. Gergely három évig, X. Kelemen négy hó-

napig, XII. Imre öt, s XIV. Benedek hat hónapig tartó conclavé által választattak meg. Volt eset arra is, hogy a bibornokok választási szerződést kötöttek a választandóval, mint II. Pál választásakor 1464-ben. Kinek előre köteleznie kellett magát a bibornokok bizonyos kívánatainak teljesítésére. — A conclavé tartalma alatt Rómában tömördek misét mondanak és prédikációkat tartanak a választás szerencsés kimenedelért.

Amerikai varrógép-ipar.

Ki hitte volna ezelőtt 25 évvel, mikor egy új találmánynak még csak első kezdeményezései lettek ismeretesek Amerikában, hogy ez új találmány legyen hivatva sok embernek, különösen a nőknek kezét pótolni, vagy legalább azoknak munkáját oly egyszerű mérvben megkönnyíteni és gyorsítani; ki gondolta volna, hogy ez a találmány, a varrógép a nők társadalmi állásában valódi átalakulást legyen képes előidézni. A varrógép nemcsak eszközt nyújt a varrónőknek, kinek a megélhetésük különben oly nagy gonddal jár, hogy magát kellőleg és tisztességesen táplálhassa, s társadalmi állását illőleg fentarhassa: de a családi életben is oly megtakarítást eredményez, mely ez ideig a kézimunkák lassúságánál fogva elérhetlen volt; főleg ha még a családjának egy sereg apró gyerekeiről is kell gondoskodnia, a varrógép segítségével most néhány óra alatt többet kereshet, mint eddig többheti megfizetett kézimunkával.

Mint minden új találmánynak, úgy a varrógépnek is sokáig sok ellenségeskedés és méltatlan előítéletek ellen kellett küzdeni, míg jelenlegi helyét a társadalmi életben kivívhatta.

Az, ki csüggedhetlen törekvénység és fáradhatlanság által a varrógépet folytonos javításokkal oly világszükségleti cikké tudta tenni: Singer J. M. amerikai polgár.

Singer J. M. német szülöktől származik, kik kivándoroltak Amerikába. Singer J. M. adott lételt a varrógép-iparnak, mely most sok százezer embernek ad foglalkozást és kenyeret. Singer J. M. varrógépgyárai — czég: „The Singer Manufacturing Co New York — még az amerikai nagyszerű fogalmak szerint is utolérhetlenül állanak.

Hogy a t. olvasóknak fogalmuk legyen e nagyszerű telep kiterjedéséről, néhány hiteles adatot közlünk itt. A Singer-féle telep áll négy gyárból Ame-

rikában, melyek 7500 munkást foglalkoztatnak, s nagyszerű fémkészítő gyárak, selyemfonókat s b. foglal magában. Legnagyobb az Elisabethporti (States New-York, North-Amerika) gyártelep. Ennek az épülete oly roppant területet foglal el, mint 30 a napkeleti tartományok közül. Az e gyártelephez tartozó szabad téren van a kézművészet saját vasútja, mely egyenes vonalban mintegy nyolcz kilométernyi hosszúságot tenne ki. A főépületnek van hat emelete, melyek közül kettő a föld alatt van. E gyárban készülnek az emberi szellem és tetterő segítségére a legtekélyesebb gépek, s épen ezáltal lehetséges, hogy az amerikaiak a varrógépet oly szigorú pontossággal, és egyenlőséggel készítik, hogy azok teljesen elűnének az utánzatoktól (Németországban s más egyebütt utánzott varrógépektől.) A The Singer Manufacturing Co. czég fizetési évenként 2.200.000 dollárra (több mint 5 millió 875.000 forint) rugának. Az ezernyi munkásokon kívül a Singer Company egyedül csak az Egyesült-Államokban 1800 utazó ügynököt foglalkoztat. A főtelepek nagy számával együtt; de nem számítva az alügynökséget, az e czég szolgálatában álló egyének száma bátran tehető 40.000-re. Átlag évenként 250.000 varrógép készítettik; 1876-ban a The Singer Manufacturing Co. czég 262.316 varrógépet adott el.

(Vége köv.)

H i r e k.

— Gyászlobogó hirdeti a helybeli romai catholicus főegyházon, hogy a romai catholicus világnak vesztesége van t. i. IX. Pius pápa. E gyászt a szokott időben a harangok is hirdetik, s hívják fel a híveket imára. A gyászszertartás kezdődött a hó 14-én lessz a piaci templomban.

— Két papunk bucsuzott el mult vasárnap híveitől: Kovács János az ó tordai ev. ref. ecclesia másod papja és Szántó Victor a romai cath. ecclesia segédlelkésze. Első mint már írtuk volt Nyénbe választott meg lelkésznek, utóbbi pedig Csik-Mádéfalva nevezetett ki coadjutornak. Mindketten közkezdveltségnek örvendtek egy hívek előtt valamint a társadalomban. A válás perczében azonban nem marad egyéb hátra, minthogy nekik szíves „Isten hozzád“-at mondjunk, s kívánjunk megelégedést az új állomásokon.

— Mozgositás. Német lapok újságolják, hogy a hetedik hadiest Mar-

cheggen át Erdélybe indul. Preruban e hó negyedikéről ötödikére eső éjjel több törzstiszt jelent meg és az állomás főnökeinek katonaszállítási parancsot adtak át. A N. P. J. Bécsből azt a sürgönnyt veszi, hogy a külügyministeriumban, a legújabb események miatt nagy a zavar és a mozgositásra minden előkészület meg van téve.

— A persa shah újra jön Európába, a londoni követnek ki őt Bécsben is képviseli rendeletet küldött, hogy a muszka határig menjen elébe hogy őt Bécs, Berlin, London és Párisba kísérje.

— Torda város képviselő testülete ma délután 2 órakor közgyűlést tart. Tárgyai a közigazg. bizottság leirata a szesz folyadékok behozatali díjának haszonbérbe adása tárgyában. Bizottmányi jelentés a kebeles polgárok szeszbehozatali díj mentessége tárgyában. Jelentés a behozatali díjak 1877 évi September, October, November és December havi jövedelméről. A megerősített 1878 évi költségvetés beterjesztése. Korodi Imre aljegyző kéréséről a hid és behozatali díjak kezeléséről leendő megjutalmaztatásáért. Határ felügyelők választása. A képviselő testület választott tagjai névsorának kiegészítése.

— Sztupa színtársulata M.-Vásárhelyről Brassóba készül. Azt hisszük hogyha a farsangot M.-Vásárhelyt ki bírni huzni, a nagyböjten Torda is szívesen fogadná őt.

— A legöregebb fehér elefánt.

Indiából írják, hogy az ind istenségnek egyike vagy Saim élő eszménye, még pedig a fehér elefántok legöregebbje, mely 1770-ben született meghalt 107 éves korában. E tiszteletben tartott agg elefánt, istenkép imádva, külön templomban élt Bangkokban. Akimult valamint az ujonnan kiválasztandó fehér elefánt a siami királyság vagy császárság eszmékepe, melyet az egész nép térdén állva imád, mert azt hiszik az indok, hogy ily nagy pompás állapotban csak isteni lélek lakozhatik, mely hitet még fokozza az állat fehérsége, mert így okoskodnak hogy a ritka szeplőtlen fehérség alatt lelki tisztaság rejthetik. Az istenség e hajlékát isteni méltóságához képest takarították el. Jelen volt azon a császár egész udvara, sok méltóság s száz buddha pap, kik az isteni lélek e megváltását a földi tetemből, nagy pompával ülték meg.

— Nagy szerelem-éltenség történt a calaisi lovardában folyó hó 2-án. A lovardában 3—4000 ember nézte az előadást. Az előadás vége felé vblaki elkiáltta magát: „Tűz van.“ mire iszo-

TÁRCSA

A vasárnap.

(Kép egy vidéki városból.)

Sajátságos, hogy az ember képzeletű tehetségével tárgyaknak — időszakoknak oly szint tud kölcsönözni, melyek azok tulajdonképen nem bírnak.

Helyen a vasárnap.

Mi különbözteti meg e napot a többiektől?

Semmi!

Egyik nap olyan mint a másik. A nap ép úgy teljén egyiknek kezdetén, és lemegy annak alkonyán — mint a többinek. Szép és zord idő nem tesz különbséget közöttök, nem válogatja ki a vasárnapot, hogy talán annak kedvezzen, fénylő napsugarakkal.

S még is vasárnap már reggel, midőn még e napnak semmi eseménye sints, éri az ember hogy ünnepre ébredett fel. Ez ünnepélyes hangulat kíséri egész napon át.

Nagy városban már a civilisatio e nap különösségét is elmosta, ott a vasárnap a hét többi napjaitól nem válik ki oly élesen.

A vasárnapot vidéken kell végig néznünk, hogy arról feljegyezni valót találjunk.

*

Ki háza küszöbét átlépi és utczára megy, ünnepi öltöny fedti tagjait. Mindenki, ha egyebet nem tehet, legalább tiszta inget vesz, a mi mindenesetre élesen megkülömbözteti szombati állapotától.

A harangok elkezdi kongásukat minden város részben, más más csengő bongó hangok kiabálnak a légen át füleinkhez, hangzanak először, másodsor, míg nem harmadszor harmónikusán összeolvadt zugásuk a hívást az Isten egyházába, mintegy fokozott erővel ismétli.

És itt egy vidéki rajzban a következők, hogy „az ünnepélyes ruhába öltözött hívők serge özőnlük a szent hajlékokba.“ De ezt nem írhatjuk, hanem igen is azt, hogy a lelkész bemegy az Isten házába és ott üres falak előtt dicsőíti a mindenhatót.

A nép áncsorog elé hátra az utczán, hogy jó étvágyat készítsen magának az egy tál étellel megtöltött ebédhez, vagy pedig otthon marad, felszemkél 10—11 óráig, kipotolja a hétköznapi koránkelést, s a vasárnapit toillet után,

mely közben a férfiak meg is borotválkoznak, — egyenesen a laska leveshez ül.

Ebéd után némelyek hatalmast huznak az álom ringó karjain, mások át mennek a szomszédba, s ott egy pár órát pipa-zó mellett elbeszélgetnek. Az egyik felolvassa a legújabb political események leírását valamely birlapból, mely ugyan nem az napi, — de ez nem határoz, s el is mondja tanácsait, melyeket a török sultánnak adna, hogy a muszkat megverje, bosszankodását fejezi ki Andrassy iránt, hogy miért nem vitt a muszka ellen — a török segítségére; mely political dissertációt halgatói mind igen helyeseknek találják, s csak azon csodálkoznak, hogy ily okos embert hogy nem választottak eddig be — a communityba.

A fiatalság az utczán diszeleg. Minden kapuban — a hideg daczára egy két nympa fő kandical ki, a hetyke, néha pecczes mester legények elől elbujnak, de úgy mint a strucz madár, t. i. piros kötényök ki látszik az utca ajton, s azt mondja: „mi elbújunk, de ti lássatok meg!“

Az utczán kegyetlenul sasiroznak le s fel aztán párvával, néha pedig hat legény és egy leány, vagy megfordítva, egy legény és hat leány Mikor az idő-

nye eljött, a leányoknak keszkenő van kezökben, s abban kakas (pattogatott kukuricza) s azt sétálva, tréfás megjegyzések között ugyan, de jóízűen ropogtatják.

— A koresmák — üresek. Nem azért, mintha a jó szokás ezt nem engedné meg; nem azért mert talán a nép irtozik a koresmai dözsöléstől, s takarósságra lenne hajlamos, — hanem egyszerűen azért, mert nincs pénzük.

S ha bé bé térnek is három decire, nem kedélyes tréflodzás, nem vig nevetés között költik azt el, hanem panasznak az idő mostóhasága ellen, a pangás, a pénztelenség, a szegénység miatt. De e bánatuk miatt sem isszák le magukat, mert zsebök nem engedi, hitel pedig — nincs.

Vasárnap a látogatók ideje. Az egy lovas szekerek le fel ügetnek az utczán, rajta főkötős — bundás tisztas aszszonyok, piros pozsgás leányok. Mennek a mámihoz, a komához látogatóba. Össze öllekeznek, összecsookolodnak, megkérdik egy más egészségét. Letelepednek s elkezdik beszélni a családok dolgát: „Milyen rosszak, eszik a drága kenyeret, huzzák a sok béri, még sem becsülik meg magokat.“

nyu zavar támadt. A tömeg a szűk kijárat felé tolongott, asszonyok, gyermekek és férfiak lettek agyonszorítva, legázolva. Az ijedség lecsillapulván tizenkét halottat és 20 sebesültet találtak. Az áldozatok között egy leány is találattatott atyjával együtt, ki meg akarván menteni leányát, mindketlen agyonszorították. A tüzkialtás némelyek szerint egy részeg embertől, mások szerint zsebnetezéstől eredt, kik a zavart ki akarták aknázni.

— **A világ legöregebb asszonyát** Eulalia Pereznek hívják. Az érdemes matrona 140 éves és San-Franciskóban lakik. Miként neve mutatja Eulalia Perez spanyol származású, mindazonáltal derék amerikai honleány, és azokivül jó hatholikus, ki sokat imádkozik s a padrehoz sokszor eljár gyónni. Eulalia Perez korát tekintve, rendkívüli erősnek mondható. A newyorki interviuereknek, ki fölkereste ugmegszorította a kezét, hogy férfinak is becsületére vált volna. Még két év előtt a legfinomabb hímző munkákat végezte s szakadatlanul kötegetett: most már azonban szemei meggyengültek. Kétszer volt férjénél, 53 év óta özvegy és 100 év fölött három gyermek anyja volt. Eulalia asszony termete alacsony s természetesen összezugorodott. Arczbőre — mint egy mulatnőé — barna s millió ránczokkal borított. Szemei aprók fénytelenek, melyen a fejbe huzodok úgy hogy csak néha csillan föl belőlük az élet tüze; midőn kérdéseket tesz vagy egyéb dolog érdekli. A tisztos hölgy különben csak spanyolul beszél. Hogy leírása teljeseleg legyen megemlíjük, hogy rendszeren calico szoknyát, egy szürke slawt és szürke papucsokat visel, míg fejét nagyfekete főkötő borítja, mely alatt a hajnak már nyoma sem látható.

CSARNOK

Egy szép királyné tüje.

Olvasoink bizonyára sokat olvastak már itt-ott elszorva arról az obeliszkről a melyet a szép Kleopatra tüjének neveznek s melyet az angolok, költséget és fáradságot nem kímélve, közelebb Egyiptomból hazájukba szállítottak, hogy aztán fővárosuk valamelyik terén bámulhassa a világ.

„Nál mekkora tüje volt annak a Kleopatrának!”

A muzsika sőt és kenyeret kíván a meghódított tartományoktól; Anglia nem akar a hatalmas versenytárs háta mögött maradni, s elhoz egy nagy darab

„Az öreg elment a szomszédal a társalkodóba, majd este ő is eljön.”

S este eljön az öreg is, elköltik la komájukat, mely közben egy egy kedélyes hang is felvidítja pár percze a társaságot. Hej! tud a magyar ember kedélyes, tud vig lenni — ha az idő engedi!

Vacsora után a nők folytatják a eselések dolgát: „Mindig csak a legényeken áll az eszek. Sohajtóznak utánok. Majd meglátják, ha férjhez mennek, magok konyhájára jutnak, sohajtózni fognak akkor, de nem a legények után, hanem a kenyér után.”

A férfiak megeresztenek egy csendes czapárit, míg e közben eljön a távozás, a lenyugvás ideje.

Haza menve le pihennek, hogy hét-ön ujult erővel fogjanak munkához, az ottal való küzdelem nehéz munkájához.

követ abból az országból a melyet most szeretne a maga nevére tábláztatni.

A diéső Julius Caesar, midőn hajdanában Albion szigetén kikötött amint a hajóból a partra lépett, hasra esett. Katonái ezt rossz előjelnek tekintették, s borzadva kiáltottak:

„No itt nem lesznek minékünk jó dolgunk.”

Caesar azonban nemcsak jó hadvezér, de egyes diplomata is volt, s hogy eloszlassa katonái babonás félelmét, amint ott feküdt, hirtelen belekapaszkodott a sziklába s így kiáltott:

„No, a kezeim közt vagy már Britannia! Foglak már!”

Ép így öleli most Anglia meg a Kleopatra tüjét a „pars pro toto” elvével, s kiáltja:

„No a kezeim közt vagy már dus ország a fáraoknak!”

A régi egyiptomiak, nagy természetismeretük dacára, tisztelték a lemennő napot vagyis a halált, az ő nyelvükön „Tum” ot, tiszteletére hatalmas piramisokat emeltek. Tisztelték aztán a felkelő napot melynek neve volt „Ra” s ennek tiszteletére emelték az egy darab köből faragott obeliskeket, melyek a napnak egy-egy sugarát jelképezni voltak hivatva.

A piramisok az enyészetnek, az obeliskek a győzelemnek szolgáltak emlékkül.

A ravasz albion hát fogta magát s ha már győzelmet nem vihett, hát egy ily győzelmi jelvényt vitt el a Nilus mellől.

Anglia egy darabig meglehetősen hidegen viselte magát a „Kleopatra tüje” irányában, melyet még ezelőtt ötven évvel neki prezentelt az akkori khedive.

A gyakorlati angolok valoszinűleg így gondolkozhattak magukban:

„Ez a „tü” már innen-onnan negyedszázadon esztendő; két évezred óta van iszap alatt; — s már talán a rozsdá egészen meg is ette.”

És ez okoskodás következtében a gyönyörű obelisk, melynek bírása miatt most Anglia ujjong, elhanyagolva s figyelembe sem véve hevert a pusztában, iszaptól elárasztva s örülhetett ha valami bus pásztor odatelepedett a földből kilátszó részére, s onnét vigyázott nyájára.

Csak 1867-ben rázták föl Angliát azon közönyösségből, a melylyel az obelisk iránt viseltetett. A telket ugyanis melyen a „Kleopatra tüje” ezredévek óta pihent, a khedive valami Dimitri nevű görögnek ajándékozta.

Dimitri ur után lármát ütött, hogy az alkalmatlan nagy ködarabot, mely miatt sem nem szánthat, sem nem vehet, vigyek el az ő telkéről, máskülönben darabokra zuzatja s a tengerbe dobhatja.

De az angol urak még ekkor nem igen mozgatták a fülüket a nevezetes „tü” hazahozatalára, s csak a derék Sir James vezérőrnagy kezdeményezésének köszönhetik most az angolok, hogy fővárosukba végre eljutott a monumentális ékesség.

Sir James épen Párisban volt, mikor meghallotta Dimitri fenyegetését az obelisket illetőleg. Haladéktalanul Londonba sietett, fölkereste Derbyt, s sürgette, tegye meg a khedivenél a szükséges lépéseket, nehogy a „Kleopatra tüje” csakugyan valami vandálistusnak essék áldozatul.

És ez használt. Anglia közvéleménye kedvező kezdett lenni az obelisk irányában.

Sir James rábeszéléseire Wilson tanár és Dixon mérnök dolgozták ki a terveket, mint kellene az obelisket „ott, honából” „haza” szállítani.

Sir James még arra is vállalkozott-saját zsebéből 10,000 font sterlinget adni a szállítás költségeire, de csakis az esetben, ha az obelisk 1879. jan. 1-ig Londonban lesz.

A vállalkozó Dixon mérnök tehát kerekcsám 100,000 forintot kockáztattott, s bizony egy hajszálba mult, hogy a biscayai öbölben nemcsak ezt, de még az obelisket is el nem vesztette.

A „Kleopatra tüje” — mint már mondottuk — negyedszázadon éves. A derék III. Thutmosis — legyen néki könnyű a föld — ki, mint sok más egyiptomi király a saját testvérét vette feleségül, — a „Kleopatra tüjét” egy másik hasonnemű „napsugár” társaságában Heliopolisban állíttatta föl a templom előtt, s hogy, mindenek dacára az obelisk nem például „III. Thutmosis fogpiszkálójának” vagy „pipaszurkálójának” nevezetik, hanem a „Kleopatra tüjének” az onnét van, mert ezt az obelisket a szép királyné Caesar, a nobilis római gvallér tiszteletére később más helyen állíttatta föl.

Ez a szép „Kleopatra tüjének” a története.

Vajha egykor a mi szép olvasónőink tüivel is úgy foglalkozzék a világ mint a Kleopatrával.

Hanem csakis a mi olvasónőinkével.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9-ik év alatt és után.

(Pár vonds közgazdasági állapotunkból)

Az egyes államok gazdasági állapotát szemlélve, mindonitt feltaláljuk a a hübérenszeret, mely rendszeren több kevesebb ideig mindenütt fenntartotta magát, a kedvező vagy kedvezőtlen viszonyok és körülmények szerint. — A középkornak ezen kores kinövése belopozott hazánkba is, a hüberiség: a jobbagság és robottal századokig nehezített elháríthatlan teher gyanánt hazánk mezeigazdaságára is, míg végre az új idők és eszmék, a haladás szelleme eltörlék ez akadályokat. Ez intézmény létrejöttének magyarázatát a közép-kori sajátságos viszonyok és körülmények tárják elénk. A mezőgazdaság élet műszervei egészségsé kifejődése, a gazdasággal foglalkozók erkölcsi és értelmi súlyának öregbedése, — társadalmi és politikai, valamint culturalis viszonyaira e kor hüberisége és jobbagságával végtelen bénítólag hatott.

Hüberiség alatt értjük azon saját-ságos viszonyt, mely fejedelem és főúr, és jobbagsá köztöt kifejlett. E viszony későbbi századok alatt oly bonyolulttá vált, hogy annak megszüntetése és rendezésével a legterhebb ügy került elintézés alá. — A földnek — mint birtoknak — két gazdája volt egy tényleges és egy névleges, a föld a földesur volt s csak a termelvénynek bizonyos részét élvezhette a jobbags, — a kinek elhalta, vagy a birtokból kitétele után (mely ugyan Mária Theresia uralkodása alatt enyhítve lett) szabadon rendelkezett az uraság s szabadon adhatta más jobbags vagy parasztnak birtokát. — Ezen élvezet fejében a jobbags rendkívüli módon meg volt terhelve, mely terheket gyakran az igen embertelen módon vitt felhajtás még súlyosabbá tett. Növelték azokat még az egyház, — iskola fenntartása, terhes adozás, kotona tartás, megyei és állami utak építése, előfogatok kiállításá satb. Ezekon kívül fizette a jobbags a kilenzedet földesurának, a tizedet a papságnak, robotot telyesített saját maga és igás erőivel. — Mondanunk sem kell tán, hogy az urrend minden teher alol mentes volt, számos kiváltságokat, előjogokat élvezett s nagyobb része kényelemben élve, gondtalan fecsérlette el azon javakat, melyeket a társadalomnak ezen páriái számára verejtékkel gyűjtöttek. — A jobbagság ezen elnyomott helyzetén javítani senki nem törekedett. Nem lehet csodálkoznunk, ha ezen, emberre nézve lebecsönyítő helyzet, — a gyakori és rossz bánás mód, embertelen zsarolásoknak az

egész magyar házira gyakran vészt hozó kifolyásai voltak, ha az elnyomott néposztálynak szolgai túrelme medréből gyakran kilépett, az átkos viszonyt, mely közte és földesura közt fenállott megszakította, ha mint tüzes lávina omlott kinzóira, égetve, gyilkolva mit utjában talált. — A felbőszült esordának utját enyészet és pusztulás jelölé mindenütt, a merre csak elvonult. — Szomorú példa erre az 1514-ki, Dózsa György, a tragicus székely hős által vezetett porláza-dás. És mit tettek a főurak; javították-e helyzetét a jobbagsnak? — Arról szomorúan beszél az 1415-ki XIV-ik törvényezikk, mely jógot adott és fegyvert a nemesség kezébe, hogy borzasztóan boszulja meg magát megtámadóin. — A lázadás elfolytatott, de a szabadság utáni vágy magmaradt.

Az 1514-ki lázadás után szerfelett megnehezítették a paraszt helyzete. — Még azt a csokély kedvezményt is, melyet néha — néha zsarolók jóvoltából élvezhettek: elvesztették. — (Folyt. köv.)

Piaczi árjegyzék.

a tordai vásárra 1878. február 9 hozotti tárgyakkal

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuzza frt. — Eleggibuzza 7 frt. — kr. rozs 6 frt. — Arpa 4 frt. 25 kr. Zab 2 f. 50 kr Törökbuza 6 frt. — kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50 kr. Alomszalma 1 méter mázsa 36 kr. Tüzifa köbmöter 3 frt. 20 kr. Marhabus 1 kilogramm 36 kr. Disznóbus 1 kilogramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Bécsi Tőzsde.

1878. 12. 2.

Magyar arany-járadék 91.85
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát. 116.50
Magyar) . . . . . 2 kibocsát. 111.25
Magyar kel.vasut elsőbbség 2 kib. csát. 74.75
Magyar állami kötvény 1876. . . . . 67.50
Magyar vasuti kölesön 98.50
Magyar föld erhemenesítési kötv. . 78.50
Temesvári földterhermen. kötv. . 77.50
Erdélyi földterhermen. kötv. . . 76.50
Horváth-Slavin földterhermen. kötv. 84.—
Magyar szőlődézmá váltáság kötv. 81.—
Osz. egységes államadossá papban 63.30
Osz. egységes államadossá üzsbem 66.60
Osz. aranyjáradék 74.60
1860. állam sorsjegy . . . . . 111.—
Osz. nemzeti bankrészvény . . . . . 787.—
Osz. hitelrészvény 221.50
Magyar hitelbank 205.25
Ezüst 104.30
Cs. k. arany 5.62
Napoleonor 9.52
Német birod. mark 58.65
London 178.95

Nyilttér- *)

Mattoni-féle

BUDAI KIRÁLY KESERŐVIZE

a Bel- és Külföld orvosi tekintélyei által makedes gyomorszorulás és minden abból eredő betegségek ellen, legkissebb rossz utohatás nélkül még hosszabb használatnál is a legmelegebben ajánlatik.

MATTONI és WILLE cs. k. udvari szállító.

A 6 egyesült Budai Király — keserü- források tulajdonosa.

Deák forrás Hunyadi M. forrás
Henrik forrás Hildegarde
Szechenyi István
Használati utasítás és füzetke ingyen
BUDAPEST Dorrothya utca 6 sz.
RAKTÁR: minden nagyobb ásvány-
viz kereskedésben.

*) E rovat alatt közölt cikkekben csak a szöveg szerkesztésében volt közreműködésünk a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadótalaj. Volz B

H I R D E T É S E K.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától ára 25 kr.
Az Illem és Tisztesség arany szabályai ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával. Dr. Ernst L.-től ára 2 frt.
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernst L. ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet ára 25 kr.
mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

Az Ördög fia című regény füzetére. ára 25 kr.
Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.
Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetére. 25 kr.
Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény áron megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZNRA SZÉLES ARANYKERETBEN

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is fenn irt könyvkereskedésben.

Sz. 351. 1878.

Hirdetmény.

Több Pusztá Egresi birtokos kortsmái regále joga az 1878-ik február 25-ik napjától számítandó 3 egy más utáni évre — alól irt hivatali irodában a folyó évi február hó 20-ik napján délelt 10 órakor nyilvános árverés útján ki fog adodni — vállalkozók felhivatnak 50 frt. bánat pénzel ellátva a fenn irt napon és helyen meg jelenni — kellő bánat pénzel ellátott s rendesen felszerelt zárt ajánlatok az árverzési megkezdése előtt elfogadtatnak — az árverzése feltételek az árverzés napján ezen hivatalnál megtekinthetők.

Aljára február 7. 1878.

S z a b ó.
szolgabíró.

(1—3)

Haszonbérleti hirdetmény.

A R.-Egres havassábi legeltetési jog, illetőleg annak fűtermésbeli haszonvétele az 1878 évre Alsó-járában, a szolgabírói hivatali irodában jelen 1878 évi márcziussa 10-én d. e. 10 órakor megtartandó nyílt árverésen alól irt Zárgondnok által haszonbérbe adatik.

A Kérdéselt havas a Katást. hivatalos felvétel szerint áll: 71. hold 644 □ Kaszálóból 254 hold 800 □ öl legelőből, 1162 hold 556 □ legelőből.

Árverezni kívánó a kikiáltási ár 250 frtnak 10% kát bánat pénzül előre letenni s az árverés bevégezte után azt az évi haszonbér 1/4-re ki egészíteni köteles.

Az árverzési feltételek többi pontjai Zárgondnoknál Tordán bármikor, az árverés napján pedig az árverés megkezdéséig betekintethetők.

Tordán február 4-én 1878.

Magyari Pál
Zárgondnok.

(3—3)

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitünő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től,

PÁRIS-ban

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépség- és ifjúság-érettető-szer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyult: szeplők, napégés, rezesség, sárgafoltok, pörbösölések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arcszínnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdéséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvjá s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbbi öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7 sz.

Kolozsvártt VALETINI ADOLF ur gyógyszerertárában.

Tordán TRAJÁNOVITS EDE ur gyógyszerertárában

Nagy eredeti üvegtok ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZÉTKÜLDÉSI RAKTÁR:
SCHWARZ HENRIK

Budapest, Mária Valéria-utca 9 sz.